

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg har i sin dom af 13. august 1981 taget stilling til rækkevidden af Menneskerettighedskonventionens art. 11 i en sag, hvor der var foretaget afskedigelse af tre lønmodtagere, der var ansat ved British Rail, som følge af at de nægtede at indmelde sig i de fagforeninger, som dækkede det pågældende område, og som British Rail – efter ansættelsesforholdets oprettelse – havde indgået en eksklusivaftale med.

Artikel 11 har følgende indhold:

»Stk. 1. Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed, herunder ret til at oprette og slutte sig til fagforeninger for at beskytte sine interesser.

Stk. 2. Der må ikke gøres andre indskrænkninger i udøvelsen af disse rettigheder end sådanne, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed eller den offentlige tryghed, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder. Denne artikel skal ikke forhindre, at der pålægges medlemmer af statens væbnede styrker, politi eller forvaltning lovlige indskrænkninger i udøvelsen af disse rettigheder.«

Domstolen fandt, at de foretagne afskedigelser var uforenelige med den såkaldte negative foreningsfrihed, d.v.s. retten til at lade være med at melde sig ind i en forening overhovedet eller at melde sig ind i den anden forening end den, som arbejdsgiveren stillede krav om, at man skulle være medlem af. Domstolen tog ikke iøvrigt stilling til rækkevidden af beskyttelsen af dette aspekt af foreningsfriheden.

Domstolen udtalte i den forbindelse bl. a., at sagen ikke gav anledning til en stillingtagen til eksklusivaftaler som sådanne, men indskrænkede sig til at bedømme virkningerne af dette system for klagerne. Man bemærkede i den forbindelse, at klagerne befandt sig i det dilemma enten at tilslutte sig en af de pågældende fagforeninger eller at

miste det arbejde, der ikke var betinget af fagforeningsmedlemskab på ansættelsestidspunktet, og som to af klagerne havde haft i adskillige år. Endvidere var to af de tre klager tildels modstandere af den politik og ideologi, som foreningerne repræsenterede. Som følge af deres standpunkt til medlemskab blev de afskediget, og afskedigelserne opfyldte betingelserne for at være »fair« i den gældende engelske lovgivning.

Domstolen udtalte endvidere, at den situation, som klagerne således befandt sig i – d.v.s. trussel om afskedigelse rettet mod personer, der var blevet ansat i British Rail forinden indførelsen af pligten til medlemskab af en bestemt fagforening – var klart uforenelig med en negativ foreningsfrihed. Efter Domstolens opfattelse rammer den form for tvang, der havde været tale om i den foreliggende sag, selve kernen af den frihed, der er garanteret ved artikel 11, og alene af denne grund fandt Domstolen, at der forelå et indgreb i den pågældende frihed.

Endelig udtalte Domstolen vedrørende spørgsmålet, om Det forenede Kongerige måtte anses som ansvarlig for en eventuel krænkelse af konventionen, at de kontraherende stater i medfør af konventionens artikel 1 skal garantere enhver borger under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, der angives i denne konventions afsnit I. Domstolen fandt, at det af denne bestemmelse følger, at staten bliver ansvarlig, såfremt en krænkelse af en af disse rettigheder eller friheder er en følge af undladelse af opfyldelsen af denne forpligtelse i forbindelse med gennemførelse af national lovgivning. Selv om den umiddelbare grund til de hændelser, der gav anledning til klagen, var en i 1975 indgået aftale mellem British Rail og jernbaneforbundene, var det dog den gældende interne lovgivning, der gjorde den behandling, som klagerne var udsat for, lovlig. Staten fandtes derfor ansvarlig for et heraf følgende konventionsbrud.

Ved vurderingen af denne doms konsekvenser for Danmark må udgangspunktet tages i gældende dansk ret med hensyn til arbejdstagernes foreningsret.